ԿԱՐԻՆԵ ՍԱՍՎԵԼՅԱՆ

ԻՐԱՔՈՒՄ ԻՐԱՎՐՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒՐՋ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՄԱԿ-Ի ԲԱՆԱՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ (2005-2007 ԹԹ.)

Միացյալ Ազգերի կազմակերպության (ՄԱԿ) Իրաքին վերաբերվող փաստաթղթերը գիտական շրջանառության մեջ են դրվում Իրաքի նորագույն պատմության վերջին երկու տասնամյակների քաղաքական իրադրության և սոցիալ-տնտեսական խնդիրների ուսումնասիրության նպատակով[1]:

ՄԱԿ-ի Իրաքին վերաբերվող բանաձևերն ու որոշումները, այդ թվում պաշտոնական հաշվետվությունները ընդունված են այդ կազմակերպության Անվտանգության խորհրդի կողմից և ունեն հստակ խորագրեր, որոնք բնորոշում են գլխավոր հարցը, ինչը առանցքային է և տարողունակ՝ ընդգրկումներով, պրակտիկ աշխատանքի հնարավորություններով:

«Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան»՝ այսպես է կոչվում տվյալ հարցը, ուր «սիտուացիա» բառը ավելի շատ կացություն, դրություն կամ իրադրություն իմաստներն է արտահայտում: Այս հարցի շուրջ բանաձևեր և որոշումներ ընդունվել են նաև 2005 թ. հունվարի մեկից մինչև 2005 թ. հուլիսի 31-ը և շարունակվել են[2]:

Հետաքրքրություն է ներկայացնում 2005 թ. օգոստոսի 11-ին ընդունված թիվ 1619 բանաձևը, ուր նշված է, որ Անվտանգության խորհուրդը հիմք ընդունելով Իրաքին վերաբերվող բոլոր նախորդ համապատասխան բանաձևերը, (մասնավորապես 14 օգոստոսի 2003թ. թիվ 1500, 8 հունիսի 2004թ. թիվ 1546 և 12 օգոստոսի 2004թ. թիվ 1557), վերստին հաստատում է Իրաքի անկախության, սուվերենության, միասնության և տարածքային ամբողջականության սկզբունքները: Հիշեցվում է, որ Միացյալ Ազգերի կազմակերպության 2003թ. օգոստոսի 14-ին հիմնադրված Իրաքին օժանդակող առաքելությունը, որի մանդատը երկարաձգվել էր մինչև 2004 թվականի օգոստոսի 12-ը, պետք է առաջատար դեր խաղա Իրաքի ժողովրդի և կառավարության ջանքերին՝ սատարելով, օրինակելի կառավարության ինստիտուտներ ստեղծելու և ազգային երկխոսությունը ու միասնությունը խրախուսելու գործում[3]:

Նշված բանաձևը ուշագրավ է նաև նրանով, որ համաձայն Անվտանգության խորհրդի նախագահին հասցեագրված Գլխավոր քարտուղարի 2005թ. օգոստոսի 3-ի նամակի, որոշում է ընդունում Միացյալ Ազգերի կազմակերպության Իրաքին օժանդակող առաքելության ժամկետը ևս տասներկու ամսով երկարաձգելու մասին: Բանաձևի հաջորդ կետով մտադրություն է արտահայտվում այդ Առաքելության մանդատը տասներկու ամիս անց, կամ դրանից շուտ վերանայելու մասին, եթե նման ցանկություն հայտնելու լինի Իրաքի կառավարությունը[4]:

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի ընդունած բանաձևերի և որոշումների սույն փաթեթից դուրս չի մնացել նաև սոցիալ-տնտեսական ծրա-

գիրը: 2005թ. օգոստոսի 19-ին Անվտանգության խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին է հղել հետևյալ նամակը՝

«Պատիվ ունեմ տեղեկացնելու Ձեզ այն մասին, որ 2005թ. օգոստոսի 8-ի նամակը, որը վերաբերվում է Միացյալ Ազգերի կազմակերպության իրաքյան հաշվին, հաշվարկագրային գործարքները դադարեցնելու մասին, հասցված է Անվտանգության խորհրդի անդամների ուշադրությանը: Նրանք ողջունում են Ձեր առաջարկած միջոցները՝ հավասարակշռելու համար եղած մտահոգությունները «Նավթ պարենի դիմաց» ծրագրի ժամանակին դադարեցնելու առիթով և ինչպես վաճառողի, այնպես էլ գնորդի պահանջները կարգավորող քննարկման անհրաժեշտության առումով: Խորհրդի անդամները ընդգծում են այն կարևորությունը, որ մնացած կատարվելիք աշխատանքը իրականացվի Իրաքի կառավարության համապատասխան մարմինների հետ սերտ կոնսուլտացիաների միջոցով: Ուշադրություն դարձնելով Ձեր նամակին կցված գրությամբ նախատեսված ժամկետներին, նրանք խնդրում են Ձեզ Անվտանգության խորհրդին ներկայացնել բանավոր զեկուցում վերոհիշյալ միջոցների իրականացման մասին 2005 թվականի հոկտեմբերի կեսերին, որպեսզի Խորհրդի անդամները կարողանան գնահատական տալ ձեռքբերված առաջընթացին և անցկացնել նշված միջոցների ամփոփում»[5]:

2005թ. օգոստոսի 25-ին Անվտանգության խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին է ուղարկել հետևյալ նամակը՝

«Պատիվ ունեմ տեղեկացնելու Ձեզ, որ Ձեր նամակը՝ 23 օգոստոսի 2005թ., որը վերաբերվում է պ-ն Լու Յունշոու-ին (Չինաստան) Միացյալ Ազգերի կազմակերպության դիտորդական, հսկողության և տեսչությունների հանձնաժողովի լիազոր նշանակվելու մասին, Անվտանգության խորհրդի անդամներին է հասցված: Նրանք ընդունում են ի գիտություն այն մտադրությունը, ինչի մասին ասվում է Ձեր նամակում»[6]:

2005թ. սեպտեմբերի 7-ին կայացած 5256-րդ նիստում Խորհուրդը որոշեց հրավիրել Իրաքի ներկայացուցչին առանց ձայնի իրավունքի մասնակցելու համար «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» հարցի քննարկմանը:

Այդ նույն նիստում ձեռքբերված համաձայնության համապատասխան, ինչը հնարավոր դարձավ նախկինում կայացած կոնսուլտացիաների շնորհիվ, Խորհուրդը որոշեց նաև իր արարողակարգի ժամանակավոր 39 կանոնակարգի հիման վրա հրավեր ուղարկել պ-ն Պոլ Վոլկերին՝ «Նավթ՝ պարենի դիմաց» Միացյալ Ազգերի կազմակերպության ծրագրի անցկացման անկախ հետաքննության Կոմիտեի նախագահին[7]:

Խորհուրդը իր 2005թ. սեպտեմբերի 21-ի 5266-րդ նիստում որոշեց հրավիրել Իրաքի արտաքին գործերի նախարարին առանց ձայնի իրավունքի մասնակցելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» հարցի քննարկմանը, ուր դրվելու էր Գլխավոր քարտուղարի զեկուցումը «1546(2004) (S/2005/585) բանաձևի 30 կետի» կատարման ընթացքի վերաբերյալ[8]:

Ըստ այդ նույն նիստում ձեռքբերված համաձայնության, ինչը հնարավոր դարձավ նախկինում կայացած կոնսուլտացիաների շնորհիվ,

Խորհուրդը որոշեց նաև իր արարողակարգի ժամանակավոր 39 կանոնակարգի հիման վրա հրավեր ուղարկել Աշրաֆ Ջեհանգիր Կազիին՝ Իրաքի գծով Գլխավոր քարտուղարի Հատուկ ներկայացուցչին:

Նույն օրը, 2005թ. սեպտեմբերի 21-ին կայացած, հաջորդ 5267-րդ, արդեն փակ նիստում, Խորհուրդը որոշեց լիազորել իր Ներկայացուցչին, Խորհրդի արարողակարգի ժամանակավոր կանոնակարգերից 55 կանոնակարգի համապատասխան, հրապարակել հետևյալ կոմյունիկեն (պաշտոնական կառավարական հայտարարությունը):

«2005թ. սեպտեմբերի 21-ին, իր 5267-րդ նիստում, որը կայացավ փակ դռների ետևում, Անվտանգության խորհուրդը քննարկեց «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» վերնագրված կետը»:

Համաձայն 5266-րդ նիստի ընդունած որոշումների, նախագահը Խորհրդի արարողակարգի ժամանակավոր կանոնակարգերից 37 կանոնակարգի համաձայն հրավեր ուղարկեց պ-ն Խոշիյար Զիբարիին, Իրաքի արտաքին գործերի նախարարին, ինչպես նաև Խորհրդի կանոնակարգային ժամանակավոր 39 կանոնակարգի հիման վրա, հրավեր ուղարկեց պ-ն Աշրաֆ Ջեհանգիր Կազիին, Իրաքի գծով Գլխավոր քարտուղարի Հատուկ ներկայացուցչին:

Խորհրդի անդամները, պ-ն Զիբարին և պ-ն Կազին մտքեր փոխանակեցին»[9]:

Խորհուրդը իր 5300-րդ նիստում, 2005թ. նոյեմբերի 8-ին որոշեց հրավիրել Իրաքի ներկայացուցչին առանց ձայնի իրավունքի մասնակցելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» կետի քննարկմանը[10]:

ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի Իրաքին վերաբերվող փաստաթղթերը հետաքրքիր են նաև ժամանակահատվածի պատմական որակումների առումով, երկրում գործընթացները գնահատելու ուղղությամբ:

2005թ. նոյեմբերի 8-ի թիվ 1637 բանաձևում Անվտանգության խորհուրդը ողջունում է «... Իրաքի անցումային գործընթացում նոր շրջանի սկիզբը, անհամբերությամբ սպասելով քաղաքական բնագավառում անցումային գործընթացի ավարտին, ինչպես նաև այն պահին, երբ իրաքյան ուժերը իրենց վրա կվերցնեն ողջ պատասխանատվությունը իրենց երկրում անվտանգությունն ու կայունությունն ապահովելու համար, ինչը հնարավորություն կտա բազմազգ ուժերի մանդատը համարել ավարտված[11]»:

* * *

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը հատուկ նշում է, որ Իրաքի կառավարությունը կշարունակի գլխավոր դեր ստանձնել երկրին հատկացվող միջազգային օգնությունը հավասարաչափ բաշխելու գործում և վերստին կհաստատի միջազգային օգնության կարևորությունը, իրաքյան տնտեսության զարգացման նշանակությունը և դոնորների օգնության բաշխման կարևորությունը:

Ընդունելով Իրաքի զարգացման հիմնադրամի և Միջազգային վիրահսկիչ-խորհրդակցական խորհրդի էական դերը Իրաքի կառավարութ-

յանը ցուցաբերվող օգնության գործում, ապահովելով Իրաքի ռեսուրսների օգտագործումը տրանսպարենտ և արդար հիմքի վրա. ի շահ Իրաքի ժողովրդի, որակելով, որ Իրաքում դրությունը միջազգային խաղաղությանն ու անվտանգությանը նախկինի նման սպառնալիք է հանդիսանում, գործելով Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության Կանոնադրության VII գլխի համաձայն՝

1. Նշում է, որ Իրաքում բազմազգ ուժերի ներկայությունը իրականացվում է Իրաքի կառավարության խնդրանքով, հաշվի առնելով տվյալ բանաձևին կցված նամակները, հաստատում է բազմազգ ուժերին 1546(2004) բանաձևով տրված սանկցիան, որոշում է բազմազգ ուժերի մանդատի գործողության ժամկետը, ինչը նշված է այդ բանաձևում, երկարաձգել մինչև 2006 թվականի դեկտեմբերի 31-ը;
2. որոշում է, որ բազմազգ ուժերի մանդատը կարող է վերանայվել Իրաքի կառավարության խնդրանքով, կամ ոչ ուշ քան 2006 թվականի հունիսի 15-ը և հայտարարում է, որ այդ մանդատի գործողությանը դիմի նման խնդրանքով;
3. որոշում է նաև մինչև 2006 թվականի դեկտեմբերի 31-ը երկարաձգել 1483(2003) բանաձևի 20 կետով նախատեսված Իրաքի զարգացման հիմնադրամի մուտքերի ավանդագրումը (հայտերի ներկայացումը, հայտագրումը), որոնք գոյանում են նավթի, նավթամթերքների և բնական գազի վաճառքից, ինչպես նաև 1483(2003) բանաձևի 12 կետում և 1546(2004) բանաձևի 24 կետում նշված գործողությունների միջոցները, որոնք վերաբերվում են Իրաքի զարգացման հիմնադրամի հանդեպ Միջազգային վերահսկիչ խորհրդակցական խորհրդի կողմից իրականացվող վերահսկողությանը;
4. որոշում է, որ նշված 3 կետում այն դրույթները, որոնք վերաբերվում են Իրաքի զարգացման հիմնադրամի մուտքերի ավանդագրմանը և Միջազգային վերահսկիչ-խորհրդակցական խորհրդին, կարող են վերանայվել Իրաքի կառավարության խնդրանքով կամ 2006 թվականի հունիսի 15-ից ոչ ուշ;
5. խնդրում է Գլխավոր քարտուղարին շարունակել երեք ամիսը մեկ պարբերաբար Խորհրդին ներկայացնել Իրաքում Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության Առաքելության գործողությունների մասին զեկույցներ;
6. խնդրում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներին շարունակել բազմազգ ուժերի անունից երեք ամիսը մեկ Խորհրդին ներկայացնել զեկույցներ՝ այդ ուժերի ջանքերի և նրանց ձեռքբերած առաջընթացի մասին;
7. որոշում է՝ շարունակել ակտիվորեն զբաղվել այդ հարցով:

Այդ բոլոր որոշումները թիվ 5300 նիստում ընդունված են միաձայն[12]:

Իրաքի այդ դժվար ժամանակահատվածի տնտեսության զարգացման համար նպաստավոր էր 2005թ. նոյեմբերի 9-ին կայացած 5301 նիստի

ընդունած որոշումը: Այդ որոշումն ընդունելուց հետո Անվտանգության խորհրդի նախագահը նամակով տեղեկացնում է Գլխավոր քարտուղարին, ուր նշված է՝

«Կցանկանայի տեղեկացնել Ձեզ, որ Խորհուրդը որոշեց՝ հավանություն տալ Ձեր նամակում ներկայացված առաջարկին, որը վերաբերվում է նպատակային ավանդային հաշվի փոխանցմանը, հաշիվը բացված է համապատասխան վերոհիշյալ բանաձևի, 2.182.168 ԱՄՆ դոլ. ավելացրած է 226.493 եվրո, որոնք կմուտքագրվեն Իրաքի կառավարության հաշվին՝ պարտադիր վճարումների ձևով ատոմային էներգիայի Միջազգային գործակալության բյուջե»[13]:

2005թ. նոյեմբերի 11-ի նամակում Անվտանգության խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին տեղեկացնում է՝ «Օգտվելով եղած հնարավորությունից, Խորհրդի անդամները շնորհակալություն են հայտնում «Նավթ պարենի դիմաց» ծրագրի ժամանակին ավարտի վերաբերյալ՝ հավասարակշռված հաշվարկով շահագրգիռ, ինչպես նաև այդ ծրագրի շրջանակում սկսված նախագծերի հաջող իրագործման անհրաժեշտության օգտին Ձեր ջանքերի համար: Այդ առիթով նրանք ողջունում են 2005թ. հոկտեմբերի 3-ին Ամմանում կայացած հանդիպումը՝ Վերստուգողի և Իրաքի կառավարության պետական մարմինների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Նրանք ի գիտություն են ընդունում իրադրության մասին նոր տեղեկատվությունը և նոր միջոցները, որոնք առաջարկված են գրության մեջ, ինչը կցված է Ձեր նամակին: Խորհրդի անդամները անհրաժեշտ են համարում Իրաքի կառավարության հետ սերտ խորհրդակցությունների անցկացումը:

Հաշվի առնելով, Ձեր նամակում նախատեսված նոր ժամանակացույցը, նրանք խնդրում են տեղեկացնել Խորհրդին ձեռնարկված նոր միջոցների իրականացման մասին 2005թ. դեկտեմբերի կեսին, որպեսզի Խորհրդի անդամներին հնարավորություն տրվի գնահատել ձեռքբերված առաջընթացը»[14]:

Անվտանգության խորհուրդը 2005թ. դեկտեմբերի 14-ին, 5325 նիստով որոշեց հրավիրել Իրաքի ներկայացուցչին առանց ձայնի իրավունքի, մասնակցելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» վերնագրված հարցի քննարկմանը, օրակարգում՝ Գլխավոր քարտուղարի զեկուցումը, 1546 բանաձևի (2004) (S /2005/766) 30 կետի կատարման մասին»:

2005թ. դեկտեմբերի 30-ին Անվտանգության խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին հետևյալ նամակով է դիմել՝

«Պատիվ ունեմ տեղեկացնելու, որ 2005թ. դեկտեմբերի 20-ի Ձեր նամակը և նրան կից գրությունը անկախ հետաքննության Կոմիտեի գործունեությունը մինչև 2006թ. մարտի վերջը շարունակելու Ձեր որոշման մասին հասցված է Անվտանգության խորհրդի անդամներին»:

Այդ նույն տեղում նշված է, որ «... Կոմիտեն իր հետաքննությունը լրիվ ավարտելուց հետո հետագայում որևէ հնարավորություններ կամ լիազորություններ չի ունենալու ընթացիկ հետաքննություններ վարելու համար:

Գործունեության երկարաձգումը Կոմիտեի Տնօրեն-գործադիր նախագահությամբ կիրականացվի բացառապես գործի քննությունն իրականացնող ազգային մարմիններին օգնություն ցուցաբերելու նպատակներին աջակցելով, իսկ մնացած ֆունկցիաները կկայանան նրանում, որպեսզի կանոնակարգվի անհրաժեշտ մատչելիությունը Կոմիտեի արխիվին և ապահովվի դրա անհրաժեշտ պահպանությունն ու օգտագործումը»[15]:

2006թ. փետրվարի 10-ին Անվտանգության Խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին ուղարկած նամակում դարձյալ անդրադառնում է Իրաքի տնտեսությանը սատարելու, ֆինանսական օժանդակություն ցուցաբերելու կարևոր հարցի:

Այդ նամակում ասվում է՝ «Պատիվ ունեմ պատասխանելու 2006թ. փետրվարի 7-ի Ձեր նամակին, ուր դուք հիմք եք ընդունում Անվտանգության խորհրդի 1284(1999) բանաձևը, որով Խորհուրդը հիմնադրել է Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության դիտորդական, վերահսկողության և տեսչությունների Կոմիտե և դրա հետ կապված 687(1991) և 706(1991) բանաձևերը:

Այդ առթիվ կցանկանայի տեղեկացնել Ձեզ այն մասին, որ Խորհուրդը որոշեց հավանություն տալ Ձեր նամակում նշված այն առաջարկին, որը վերաբերվում է վերոհիշյալ բանաձևերին համապատասխան բացված նպատակային ավանդային հաշվին՝ 416.871 ԱՄՆ դոլ., ինչը կփոխանցվի հաշվեգրված անդամավճարներին, կապված Իրաքի կառավարության ստանձնած պարտավորությունների հետ՝ կանոնավոր բյուջեի տեսքով և կհատկացվի խաղաղության պահպանման, տրիբունալների գործունեության և Կազմակերպության կապիտալ շինարարության Գլխավոր ծրագրի իրականացմանը»[16]:

2006թ. փետրվարի 14-ի 5371-րդ նիստում Խորհուրդը որոշեց հրավիրել Իրաքի ներկայացուցչին, առանց ձայնի իրավունքի, մասնակցելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» հարցի կետի քննարկմանը[17]:

Այդ նույն նիստում ԱԽ-ի անդամների հետ խորհրդակցությունների արդյունքում նախագահը Խորհրդի անունից հետևյալ հայտարարությունն արեց՝ «Անվտանգության Խորհուրդը ողջունում է Իրաքի Անկախ ընտրական հանձնաժողովի փետրվարի 10-ին Իրաքի ներկայացուցիչների խորհրդի ընտրությունների ստուգված արդյունքների հրապարակումը: Անվտանգության խորհուրդը առանձնակի ոգևորությամբ նշում է, որ ընտրություններում մասնակցություն են ունեցել Իրաքի բոլոր համայնքները ներկայացնող քաղաքական կուսակցությունները, ինչը վկայում է Իրաքի ողջ տարածքում ընտրությունների բարձր ակտիվությունը: Խորհուրդը արժանին է հատուցում և Իրաքի բնակիչներին իր երախտագիտությունն է հայտնում նրանց ցուցաբերած կամքի համար խաղաղ, դեմոկրատական քաղաքական գործընթացի և որ չնայած բարդ պայմաններին և բռնության սպառնալիքին, նրանք մասնակցեցին քվեարկությանը:

Խորհուրդը ընդգծում է բոլոր կողմերի մասնակցության կարևորությունը ազգային երկխոսությանն ու Իրաքի քաղաքական զարգացմանը

միտված առաջընթացի միասնությանը: Խորհուրդը կոչ է անում Իրաքի քաղաքական առաջնորդներին վճռական քայլեր նախաձեռնել ձևավորելու համար լիովին օրինակելի կառավարություն, որը կձգտի կառուցել խաղաղ բարգավաճ, դեմոկրատական և միասնական Իրաք: Խորհուրդը դիմում է բոլոր իրաքցիներին համառորեն կոչ անելով մասնակցել խաղաղ քաղաքական գործընթացին և կոչ է անում նրանց, ովքեր շարունակում են դիմել բռնությանը, վայր դնել զենքը: Խորհուրդը միակամ դատապարտում է Իրաքում տեռորիստական գործողությունները: Չի կարելի հանդուրժել, որպեսզի այդպիսի գործողությունները ջլատեն երկրի առաջընթացը քաղաքական և տնտեսական բնագավառներում:

Խորհուրդը հատուկ երախտագիտություն է հայտնում Իրաքի Անկախ ընտրական հանձնաժողովին ընտրությունների անցկացման և կազմակերպման գործում նրա դերի համար: Խորհուրդը նաև իր երախտագիտությունն է հայտնում Գլխավոր քարտուղարին և Միացյալ Ազգերի կազմակերպությանը ընտրությունների նախապատրաստմանը հաջողությամբ աջակցելու համար և նշում է, մասնավորապես, Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության Առաքելության դերը Իրաքին սատարելու գործում: Անվտանգության խորհուրդը բարձր է գնահատում նաև այն աջակցությունը, որը ցուցաբերեցին մնացած միջազգային գործող անձինք, այդ թվում Եվրոպական խորհրդի ընտրությունների անցկացման գծով փորձագետները և Իրաքի ընտրությունների գծով Միջազգային առաքելությունը:

Խորհուրդը ընդգծում է միջազգային աջակցության պահպանման անհրաժեշտությունը և ընդլայնումը բոլոր պետությունների և համապատասխան միջազգային կազմակերպությունների կողմից Իրաքի քաղաքական, տնտեսական և սոցիալական զարգացմանը լայնածավալ աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով: Խորհուրդը կոչ է անում Միացյալ Ազգերի Կազմակերպությանը Իրաքում որքան հնարավոր է մեծ դեր խաղալ: Նա նաև դիմում է բոլոր գործող պաշտոնական անձանց, հատկապես Իրաքի հարևաններին, կոչ անելով կատարել Անվտանգության խորհրդի համապատասխան բանաձևերը և դիտարկել նաև այն հարցը, թե ինչպես կարող են նրանք ընդլայնել իրենց ներդրումը այդ կարևոր էտապում: Այդ համատեքստում Խորհուրդը հույսեր է կապում նաև Արաբական պետությունների Լիգայի ջանքերը շարունակելու հետ, աջակցելու համար քաղաքական գործընթացին, որը հավանության է արժանացել Անվտանգության խորհրդի 1546(2004) և 1637(2005) բանաձևերում:

Խորհուրդը վերստին իր աջակցությունն է հայտնում ֆեդերատիվ, դեմոկրատական, պլյուրալիստական և միասնական Իրաքի օգտին, ուր լիովին կպահպանվեն մարդու իրավունքները»[18]:

2006թ. մարտի 28-ին Անվտանգության Խորհրդի նախագահը Գլխավոր քարտուղարին նամակով հայտնում է՝

«Պատիվ ունեմ տեղեկացնելու Ձեզ, որ 2006թ. մարտի 24-ի Ձեր նամակը՝ Անկախ փորձաքննության Կոմիտեի գրասենյակի աշխատանքի ժամկետը մինչև 2006թ. դեկտեմբերի 31-ը երկարաձգելու Ձեր որոշման մա-

սին հասցված է Անվտանգության խորհրդի անդամներին: Նրանք ընդունել են Ձեր նամակի տեղեկությունն ու որոշումը ի գիտություն»[19]:

2006թ. մայիսի 24-ի 5444 նիստում Խորհուրդը որոշեց հրավիրել Իրաքի ներկայացուցչին առանց ձայնի իրավունքի քննարկելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» անվանումով հարցի կետը:

Այդ նույն նիստի ընթացքում նախագահը Անվտանգության խորհրդի անդամների հետ կոնսուլտացիաների արդյունքում հետևյալ հայտարարությունն արեց՝

«Անվտանգության խորհուրդը ողջունում է մայիսի 20-ին կայացած սահմանադրական ճանապարհով Իրաքի ընտրված կառավարության ինստիտուցիան և շնորհավորում է Իրաքի ժողովրդին այդ իրադարձության առիթով, ինչը հանդիսանում է երկրում ընթացող քաղաքական անցումային գործընթացի կարևոր վուլ:

Առանձնակի լավատեսություն է հարուցում Խորհրդի մոտ այն հանգամանքը, որ այդ կառավարությունը ներկայացնում է Իրաքի բնակչության ամենատարբեր խմբերը, և նա հույս է հայտնում, որ պաշտպանության, ներքին գործերի և ազգային անվտանգության նախարարները կնշանակվեն մաքսիմալ կարճ ժամկետում: Խորհուրդը կոչ է անում նոր կառավարությանը անդադրում ջանքեր գործադրել աջակցելու ազգային համաձայնությանը երկխոսության հիմքի վրա ներգրավելով այդ գործընթացին հասարակության բոլոր խավերին, ստեղծելու համար այնպիսի մթնոլորտ, որը չի հանդուրժի նեղկլանային շահերով առաջնորդվել: Այդ նույն ժամանակ Խորհուրդը համառորեն կոչ է անում բոլոր իրաքցիներին հանգիստ մասնակցել քաղաքական գործընթացին և ձգտել նրան, որպեսզի ով դեռևս դիմում է բռնությանը, զենքը վայր դնի: Խորհուրդը վճռականորեն դատապարտում է Իրաքում տեռորիստական գործողությունները, այդ թվում բոլորովին վերջերս տեղ գտած սարսափելի հարձակումները քաղաքացիական բնակչության և կրոնական օբյեկտների վրա, դարանակալ նպատակ փայփայելով տարբեր համայնքների միջև լարվածություն սերմանելը:

Խորհուրդը ընդգծում է, որ նոր կառավարության հետ մեծ հույսեր են կապվում դրական տեղաշարժերի ապահովման առումով այնպիսի ոլորտներում, ինչպիսիք են անվտանգությունն ու կայունությունը, մարդու իրավունքները և օրինականության պահպանումը, հիմնական ծառայությունների մատուցումը և տնտեսության հարաճուն զարգացումն ու բարգավաճումը: Խորհուրդը համառորեն կոչ է անում կառավարությանը գործադրելու էֆեկտիվ և ակտիվ ջանքեր այդ նպատակի համար, Խորհուրդը նաև համառորեն դիմում է բոլոր պետություններին և համապատասխան միջազգային կազմակերպություններին շարունակելու ցուցաբերել և ընդլայնել իրենց օգնությունը Իրաքի սուվերեն կառավարությանը այդ վճռական էտապում: Խորհուրդը նշում է Իրաքին սահմանակից երկրների հատուկ դերը և կոչ է անում նրանց պաշտպանել Խորհրդի համապատասխան բանաձևերը և մեծացնել իրենց ներդրումը: Մրա հետ կապված Խորհուրդը

նաև հույսեր է կապում Արաբական պետությունների լիգայի կողմից հետագա աջակցության հետ, ինչը այդ կազմակերպության կողմից հավանության է արժանացել քաղաքական գործընթացի առումով, այդ թվում նաև Բաղդադում 2006թ. նախատեսված կոնֆերանսը:

Խորհուրդը վորստին հայտարարում է, որ ինքը հանդես է գալիս, որպեսզի Իրաքը դառնա ֆեդերատիվ, դեմոկրատական, պլյուրալիստական և միասնական պետություն, որպես միջազգային հանրության պատասխանատու անդամ, ուր ապահովվում են կայունությունը, բարգավաճումը և մարդու իրավունքների բազմակողմանի հարգանքը, օրինականության ապահովումը:

Խորհուրդը նաև վերստին հաստատում է Իրաքի անկախությունը, սուվերենությունը, միասնությունը և տարածքային ամբողջականությունը»[20]:

2006թ. մայիսի 26-ին Անվտանգության Խորհրդի նախագահը դիմել է Գլխավոր քարտուղարին հետևյալ նամակով՝

«Պատիվ ունեմ Ձեզ հայտնել, որ 2006թ. մայիսի 23-ի նամակը, որով Դուք հայտնում եք Ձեր մտադրության մասին պ-ն Ֆրենսիս Կ.Ռեկորդին դիտորդության գծով Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության Հանձնաժողովին կից լիազորի պաշտոնում, հասցված է Անվտանգության Խորհրդի անդամներին: Նրանք Ձեր նամակում արտահայտված մտադրությունը ընդունել են ի գիտություն:

2006թ. հունիսի 15-ի 5463 նիստում Խորհուրդը որոշեց Իրաքի արտգործնախարարին հրավիրել առանց ձայնի իրավունքի, մասնակցելու «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» վերնագրով հարցի կետի քննարկմանը՝ Գլխավոր քարտուղարի զեկուցումը, 1546 (2006) (S/2006/360) բանաձևի 30 կետի կատարման մասին»[21]:

Այդ նույն նիստում, համապատասխան Խորհրդի նախկինում կայացած կոնսուլտացիաների ձեռք բերված պայմանավորվածության, Խորհուրդը որոշեց նաև հրավեր ուղարկել Գլխավոր քարտուղարի քաղաքական հարցերի գծով օգնական տիկին Անգելե Կեյնին, համաձայն արարողակարգի իր ժամանակավոր կանոնակարգերի 39 կանոնակարգի[22]:

2006թ. հունիսի 15-ի 5464-րդ փակ նիստով Խորհուրդը որոշեց լիազորել իր նախագահին հրապարակել հետևյալ կոմյունիկեն Գլխավոր քարտուղարի միջոցով, համաձայն խորհրդի արարողակարգի ժամանակավոր կանոնակարգերից 55 կանոնակարգի՝

«Իր 5464-րդ նիստում, որը կայացավ փակ դռների ետևում, 2006թ. հունիսի 15-ին, Անվտանգության Խորհուրդը դիտարկեց «Իրաքի նկատմամբ սիտուացիան» անվանումով հարցի կետը: Համաձայն նախկինում կայացած 5463-րդ նիստի ընդունած որոշման, նախագահը Խորհրդի արարողակարգի ժամանակավոր կանոնակարգերից 37 կանոնակարգի հրավեր ուղարկեց Իրաքի արտաքին գործերի նախարար պ-ն Խոշիյար Զիբարին[23]:

Համաձայն 5463-րդ նիստում ընդունված որոշման, ըստ Խորհրդի

արարողակարգի ժամանակավոր կանոնակարգերի 39 կանոնակարգի նախագահը հրավեր ուղարկեց Գլխավոր քարտուղարի քաղաքական հարցերի գծով օգնական Անգելե Կեյնին:

Խորհրդի անդամները, պ-ն Զիբարին և տ-ն Կեյնը մտքեր փոխանակեցին»[22]:

Ինչպես երևում է վերը շարադրածից, 2005թ. օգոստոսի 11-ին ընդունված 1619 բանաձևի՝ ակնկալած Իրաքի ազգային երկխոսությունը՝ ՄԱԿ-ի Իրաքի գծով օժանդակության առաքելության հետ գնալով ավելի նոր զարգացումներ է գրանցում: Երկխոսությունը բնորոշ է նաև նշված ժամանակահատվածում ընդունված որոշ բանաձևերին ու որոշումներին, որոնց որպես հավելում ծառայում են պաշտոնական գրությունները ու նամակները:

KARINE SAMVELYAN

RESOLUTIONS AND STATEMENTS OF THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL ABOUT THE SITUATION IN IRAQ (2005-2007)

The article deals with the analyses of the Resolutions and Statements of the Security Council about the Situation in Iraq's political transition process, new phase in this transition, calling upon the international community, particularly countries in the region and Iraq's neighbors to support the Iraqi people in their pursuit of peace, stability, security, democracy and prosperity.

The United Nations role in Iraq in this period of 2005-2007 is a very important, continual and historical factor

The article deals with the analyses of the Security Council Resolutions: S/RES/1618, 4 August 2005, Condemnation of terrorist attacks in Iraq, S/RES/1619, 11 August 2005, Extension of UN Assistance Mission in Iraq; S/RES/1637, 8 November 2005, Extension of mandate of Iraq Multinational Force and Security Council Statements: /S/2006.

The vision and purpose of Iraq's democratic future can become a reality with the help of the international community.

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Տես՝ Կարինե Սամվելյան, ՄԱԿ-ի սանկցիաները Իրաքի նկատմամբ, «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XXI, Երևան, 2002, էջ 137-146: Կարինե Սամվելյան, ՄԱԿ-ը և Իրաքի դեմ ԱՄՆ-ի ռազմական գործողությունների հարցը, «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XXII, Երևան, 2003, էջ 119-128; Կարինե Սամվելյան, ՄԱԿ-ի գործունեությունը Իրաքում (2003 թ. մարտ – 2004 թ. հունիս) և հասարակական կարծիքի ձևավորումը, «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XXIII, Երևան, 2004, էջ 242-253; Կարինե Սամվելյան, Քաղաքական իրադրությունը Իրաքում և ՄԱԿ-ի դիրքորոշումը (2004 թ. հունիս – 2005 թ. օգոստոս), «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XXIV, Երևան, 2005, էջ 218-235; Կարինե Սամվելյան, ՄԱԿ-ի մասնակցությունը Իրաքում օրինաստեղծ գործընթացներին 2005 թվականին, «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ»,

XXV. Երևան, 2006. էջ 134-155:

2. Տես՝ Организация Объединенных Наций, Резолюции и решения Совета Безопасности, 1 августа 2005 года — 31 июля 2006 года, с. 34.
3. Նույն տեղում:
4. Նույն տեղում. էջ 35: S/2005/509:
5. Նույն տեղում: S/2005/536:
6. Նույն տեղում: S/2005/541:
7. Նույն տեղում, էջ 35:
8. Նույն տեղում, էջ 36:
9. Նույն տեղում:
10. Նույն տեղում:
11. Նույն տեղում: Տես՝ United Nations Security Council. Press Release. Department of Public Information, News and Media division, New York. SC/8627, 2 February 2006, Resolutions and Statements of the Security Council, 2005, S/RES/1637/, p. 106-109; Կարինե Սամվելյան. ՄԱԿ-ի մասնակցությունը Իրաքում օրինաստեղծ գործընթացներին 2005 թվականին. «Սերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ». XXV, Երևան. 2006, էջ 134-155:
12. Организация Объединенных Наций, Резолюция и решения..., էջ 38:
13. Նույն տեղում. էջ 41: S/2005/703:
14. Նույն տեղում. S/2005/713:
15. Նույն տեղում. էջ 41-42: S/2005/848:
16. Նույն տեղում. էջ 42: S/2006/94:
17. Նույն տեղում, էջ 42:
18. Նույն տեղում, էջ 42-43: SPRST/2006/8:
19. Նույն տեղում. էջ 43: S/2006/195:
20. Նույն տեղում. էջ 43-44: S/PRST/2006/24:
21. Նույն տեղում, էջ 44:
22. Նույն տեղում:
23. Նույն տեղում. էջ 45:
24. Նույն տեղում:
25. Տես՝ United Nations Security Council, Press Release..., 2005. S/RES/1619, p. 77.